

Student

Rozhovor s Michalem Henslem na str. 5

Editorial

Milí čtenáři,
do rukou se vám dostává již 32. číslo časopisu Student.

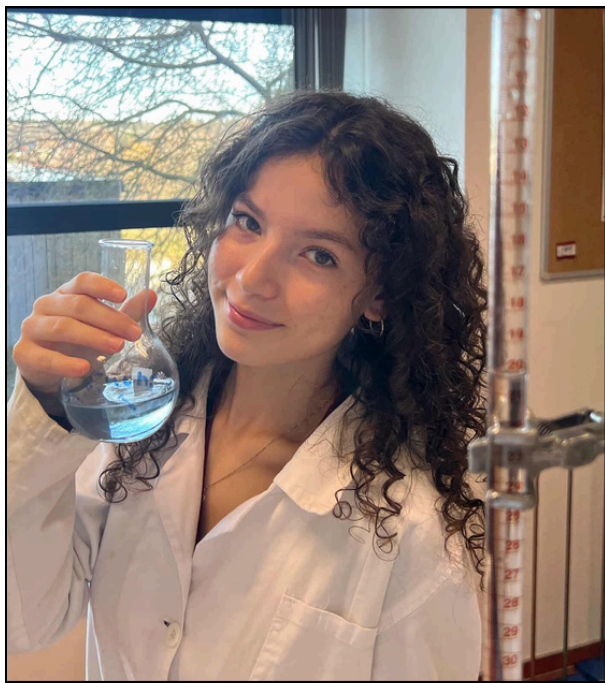
Třicet dva, to je číslo, které ve Fahrenheitech znamená bod mrazu, v dospělých ústech počet zubů, v matematice je to pátá mocnina dvou... a v případě Studenta je to číslo, kterým startuje nová éra.

Noví šéfredaktoři, nové tváře v redakci, nové nápady, a přesto ten samý časopis, který znáte a máte rádi. Vaše oblíbené rubriky se neztratily: studentské práce, rozhovory i všechno ostatní, co dělá Studenta tím, čím je, zůstává. Jen jsme k tomu přidali něco navíc. Hodláme otevírat témata, o kterých se běžně nemluví, dávat prostor kreativitě, kritickému myšlení a vašim názorům. Chceme, aby Student byl prostorem, který patří nám všem.

Přejeme vám, ať je pro vás konec školního roku plný inspirace, radosti a pohody. Ať si najdete čas nejen na školní a jiné povinnosti, ale i na chvíle venku, s přáteli nebo sami se sebou.

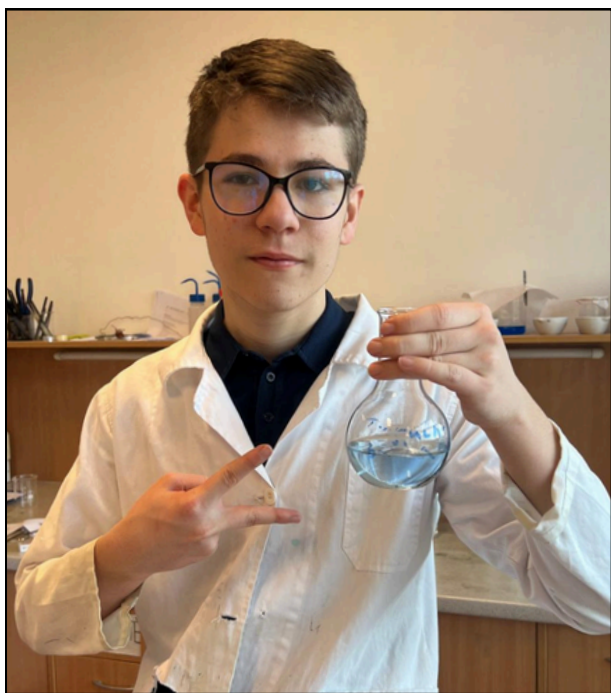
Vaše redakce

Šéfredaktoři očima toho druhého

Veronika Dobšíčková

Veronika je aktivní studentka, zajímá se o volejbal a sport obecně. Na jazyky je talentovaná, mluví německy na vyšší úrovni než většina sexty (což ovšem není velká konkurence) a vyniká literárním nadáním. Baví ji také tanec a společenské aktivity, je extrovertní, ráda se baví s lidmi a přirozeně se stává středem kolektivu. Mezi její další silné stránky patří zpěv a herectví, i když ji na pódiu jen tak samu od sebe nevidíte. Příští rok půjde do IB, ale myslím, že nemusí být ve stresu.

Robert Middleton

Robert je zvědavý a vtipný student se zájmem o biochemii. Rád vyráží do terénu a účastní se různých výprav do divočiny. Baví ho učit se latinu a ve volném čase si čte knihy nebo články. Všichni ho znají jako vášnivého florbalistu, ale nedávno se i zúčastnil školního divadla, kde nejednoho diváka překvapil svým hereckým výkonem. Působí spíše klidně a soustředěně, ale když přijde na téma, které ho zajímá, dokáže o něm mluvit s velkým zápalem.

Obsah

ROZHOVORY

Z LITOMYŠLE DO SANTIAGA ANEB MICHAL HENSL, JAK HO NEZNÁTE	05
ZPÁTKY DO LAVIC	08

ČLÁNKY

STAROVĚKÝ ŘÍM A VALENTÝNSKÝ CHAOS	12
NIČÍ AI OPRAVDU MOZEK?	14

STUDENTSKÉ PRÁCE

HLASY MINULOSTI	17
STUDENTSKÉ EPIGRAMY	19

ZÁBAVNÁ RUBRIKA

KŘÍŽOVKA VYTVOŘENÁ Z OBSAHU TOHOTO ČASOPISU	20
---	----

Z Litomyšle do Santiaga aneb Michal Hensl, jak ho neznáte

Kde vlastně je Santiago? Proč by tam vůbec někdo chodil? Tyto otázky jsou určitě důležité, proto jsme si dovolili poskytnout malý úvod do tohoto rozhovoru. Svatojakubská cesta je populární pouť mezi mnoha poutníky. Princip pouti spočívá ve snaze dorazit ke hrobu svatého Jakuba, který leží ve španělském městečku Santiago de Compostela. Dle legendy byl hrob tohoto apoštola nalezen 25. července roku 813 pod září jasně hvězdy, z čehož pochází i název španělského města, kde byl objeven. Poutníci se snaží do místní katedrály dorazit v tento den, na počest objevení apoštolova hrobu a svátku všech Jakubů. Před hlavní částí tohoto rozhovoru ale přesto vyvstává dotaz:

Proč máte přezdívku Fidlo? Je za tím nějaký důvod?

Je za tím důvod, ale dlouhou dobu jsem nevěděl jaký. V podstatě první rok, když jsem přišel na Open Gate, tak mi začali septimáni říkat Fidlo. Já jsem se od nich snažil různými lstmi zjistit, proč tomu tak je. A oni říkali takové nesmysly, například že jsem podobný Fidelu Castrovi, že nosím tu beranici s těmi ušima nebo že vypadám jako pes Fido. Já jsem věděl, že lžou, protože to byla třída, která pořád jenom lhala.

Když bylo vysvědčení, tak Honza Fleischmann jel domů na prázdniny a hrozně pospíchal. A já mu říkám: „Kam tak pospícháš, chlapče? Já ti nedám kartičku, dokud mi okamžitě nevyklopíš, proč mi říkáte Fidlo.“ On mi to tehdy řekl.

Pavel Knížek

Odkud tedy tato přezdívka pochází?

Pochází z kolejí. Pavel Knížek, který teď dělá na základní škole pedagogického asistenta, byl v USA ve výchovném ústavu. Tam mu říkali šéf a on si tuto přezdívku přivezl do Open Gate, kde působil jako vychovatel. Jednoho dne přišel Honza Fleischmann na vychovatelnu a zeptal se: „Co mám dělat s těmi ručníky?“ A já jsem stál mezi nimi a myslel si, že se Honza ptá mě. Tak mu povídám: „Dejte je sežrat kozám.“ Honza mi na to odpověděl: „Ježíšmarja, s Vámi nemluví, vy jste takové šéfídlo!“ Šéf a šéfídlo, chápete to? Úplný nesmysl... Takže já jsem šéfídlo, pomocník pana šéfa.

Jaká média informovala o vaší cestě do Santiaga?

Psali o mně například v nedělním Blesku, protože tam pracovala kamarádka. Nechtěl jsem žádnou publicitu, ale ona mi řekla, že uděláme krátký rozhovor a čím více fotek do novin vměstnáme, tím lépe. Jedna fotka byla za 500 korun.

Když jsem se vrátil ze Španělska, neměl jsem žádné peníze, takže jsem s tím bohužel musel souhlasit. Zařadila tam asi šest fotek, takže jsem měl na tehdejší dobu spoustu peněz. V podstatě jsem vydělal na žurnalistice tolik peněz, kolik jsem měl na cestu. Tady na zelené chlapecké koleji nám visí okopírovaný článek ze zmíněného nedělního Blesku.

Psali o mně také v jiných médiích, např. v Novém Svitavsku. Byl jsem rovněž v rádiu Beat, jenže tenkrát rádio Beat v podstatě začínalo a zařídil mi to kamarád, avšak ještě před samotnou cestou. A jelikož jsem nevěděl, co o tom říkat, neměl jsem žádné zážitky, tak ten rozhovor podle mě dopadl katastrofálně.

Kdy jste se vydal na cestu? Kolik jste ušel kilometrů a jak dlouho vám to trvalo?

Řeknu přesně datum, od 8. května do 25. července. Šel jsem 79 dnů a vedl jsem si sešit, kam jsem si zapisoval, odkud kam jsem ten den šel. Stejně se to ale nedá přesně změřit, řídil jsem se pouze podle rozcestníků. Myslím si tedy, že jsem nenachodil 3000 kilometrů, ale spíše 3300 kilometrů.

Jaká byla reakce vaší rodiny a okolí?

Rodina byla zvyklá. V podstatě od školy jsem dalších 15 let žil tak, že si musím přes podzim, zimu a jaro nějakým způsobem našetřit, abych měl volné prázdniny a mohl někam jít. S mými děvčaty to bylo trochu složité, protože jsem ještě nevěděl, kdy se vrátím. „Asi spolu končíme,“ řekla mi první. Ta druhá mi pak zase nabízela: „Já půjdu s tebou.“ Udělal jsem hrozně dobře, že jsem šel sám, ani s kamarádem by to nešlo. Ostatně cestování mám v krvi, říkali mi ministr dopravy, protože jsem vždy někam cestoval, jenže mi vždy něco ujelo a musel jsem jít pěšky.

Jakou máte nejzajímavější vzpomínku?

Když jsem vycházel z Městečka Trnávky, což je v Sudetech, dostal jsem od kamaráda knížku *Tragické májové dny 1945 v Městečku Trnávce*. Je to kniha o soužití Němců a Čechů v sudetské vesnici. V den mých třicátých narozenin, tři dny před svátkem svatého Jakuba, jsem byl asi 150 kilometrů před Santiagem. Na karimatce jsem měl vlajku s nápisem CZ a někdo na mě zavolal: „Ty mlúfiš šésyky?“ Odpověděl jsem: „Ano, jsem z Čech.“ A on na to: „Já jsem taky z Šech.“ Ukázalo se, že pocházel z Markt Turnau (pozn. editora: německý název Městečka Trnávky). Byl to odsunutý Němec a limburgský biskup, pan Pischl. Ve stejný den, kdy jsem z Městečka Trnávky vycházel, pan Pischl sloužil mši v Moravské Třebové.

Byly na trase vážnější komplikace?

To jsem zjistil za dlouho, když jsem měsíc a půl vůbec s nikým nepromluvil. Asi týden jsem se tím trápil, pak mě ale chytili policisté, jak si jen tak ležím na chodníku. Přestože mi řekli, ať odejdu, tak se mi ulevilo. Bylo to nejspíše tím, že jsem dlouho s nikým nekomunikoval a chybělo mi to.

Druhá komplikace nastala při spaní v parku ve Francii, kde jsem narazil na devianta. Ve spacáku jsem psal dopis, jenže jsem si neuvědomil, že za sebou mám nejenom lampu, ale i vchod do parku. Dotyčný podivín si mě nejdříve obešel a sledoval, pak si ale začal svlékat kalhoty... Všiml jsem si, že se na mě zase tolik nesoustředí, tak jsem vytáhl pepřák z boty, rychle jsem vyskočil a nastříkal mu jej do obličeje. K žádné újmě tedy naštěstí nedošlo, ale tuto nepřijemnou chvíli si pamatuji dodnes.

Jak vaši cestu vnímáte dnes?

Zapomínám, ale na druhou stranu ji už vnímám pouze pozitivně. Přestože jsem se na cestě cítil unavený a zničený, měl jsem čas přemýšlet a různé věci si v hlavě srovnat. Po návratu domů jsem se omluvil všem, kterým jsem ublížil a na oplátku jsem získal jejich omluvu za to, čím oni ublížili mně. Vše se pěkně srovnalo, ale to samozřejmě necítíte hned, až po několika letech.

Zpátky do lavic

Ve škole je známe jako autoritu, která nás zkouší, vysvětluje látku a někdy i přísně hodnotí. Jenže každý učitel byl kdysi sám studentem se silnými i slabými stránkami. V této sérii rozhovorů jsme se proto rozhodli nahlédnout „na druhou stranu“ a poznat naše učitele jinak, než pouze za katedrou.

Chtěl/a jste být vždy učitelem/učitelkou?

Grejták: Upřímně ne. Neměl jsem jasno, a tak jsem šel studovat matematiku s fyzikou, protože mě bavily, ale neměl jsem představu, co dál. Fyzika mě postupně začala bavit více než matematika. A v době, kdy už jsem začal učit, se pocit, že mám co předat, teprve formoval. Do té doby jsem si nemyslel, že jsem učitelský materiál.

Lessner: Ne, neplánoval jsem to. Když jsem byl malý, chtěl jsem být vynálezce. Což asi skončilo tím přáním, nic moc konkrétního jsem pro to neudělal. Pak mě chytlo programování - je tomu blízko, realizuješ nápady a v podstatě vynalézáš věci.

Řejha: Přemýšlel jsem nad tím, ale vždycky jsem chtěl spíš asi dělat něco jiného (věda/výzkum). Ale pak jsem dostal nabídku na Open Gate, která mě přesvědčila jít učit.

Šabatka: Myslím, že na střední mě napadlo, že by to mohla být varianta. Předtím jsem přemýšlel o inženýrství - stavební, elektro a tak.

Tomášek: Ano. U mě jsou čtyři generace rodiny učitelé - praděda učil už za císaře pána. Našel jsem jeho deník, kde si stěžuje, že studenti jsou tupí, má málo času na probrání látky a že jeho gáže je špatný vtíp.

Trnková: Ano, už jako malé dítě. Hrála jsem si na učitelku a ráda pracuji s mladými lidmi, takže to bylo jasné.

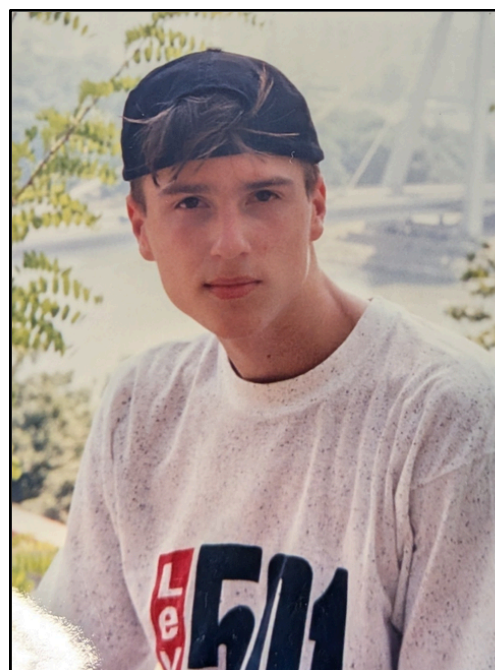
Vávrová: Asi ne, byla to spíš druhá volba. Původně jsem se věnovala propagační grafice, ale nedostala jsem se na školu, na kterou jsem chtěla. Říkala jsem si tehdy, že rok využiji smysluplně - studiem češtiny a němčiny. A protože jsem typ člověka, který věci dotahuje, zůstala jsem u toho. Celoživotně ráda chodím do školy - a teď to můžu říkat vlastně napořád.

Jaký/á jste byl/a student/ka na střední škole?

Grejták: Šprt. Rozhodně ne někdo, komu to šlo automaticky, všechno bylo vydřené. Na gymnáziu jsem pravidelně chodil spát po půlnoci. Nelituju toho, přišlo mi to přirozené a mám pocit, že díky tomu si věci ještě pamatuji.

Lessner: Bezproblémový a hodný, dokud po mně nikdo nechtěl nesmysly, třeba řešit přezůvky. Zbytečné věci jsem se učil nerad. Jinak jsem přišel, seděl a dával pozor. Hrozně nudný student. A když mě to nebavilo, četl jsem si pod lavicí nebo dělal práci, protože za nás ještě nebyly notebooky.

Řejha: Asi špatný, jelikož jsem si sice psal zápisky, ale nedokázal jsem je po sobě přečíst, takže jsem si je vždycky nakonec sháněl od spolužaček. V hodinách jsem často moc pozor nedával a litoval jsem toho (někdy to ale prostě jinak nešlo).

Šabatka: Snad normální. Matika a fyzika mi šly, takže jsem se moc učit nemusel. Co mi nešlo, byla biologie a němčina – to nebylo moc dobré.

Tomášek: Hrozný. Zajímala mě spousta věcí a hlavně jsem hodně rád povídal. Posadili mě ke komukoliv a já celou hodinu mluvil. Většinou mě dávali k nějaké holce, protože si mysleli, že si s ní nebudu mít co říci, ale těm se pak vždy výrazně zhoršil průměr.

Trnková: Motivovaná. Vždycky mě hodně bavila němčina – na gymnáziu jsem se účastnila zahraničních pobytů, byla jsem na studijním pobytu v Hannoveru. Studovala jsem s nadšením a láskou k předmětu.

Vávrová: Vzorná. Asi jsem ale patřila spíš k méně oblíbeným – nezapadala jsem do skupin, byla jsem spíše outsider. V té době se totiž „nenosilo“, že se člověk připravuje a že ho škola baví, takže jsem se tím trochu vyčlenila.

Kdybyste dnes byl/a studentem/studentkou, jak byste se připravoval/a na hodiny?

Grejták: V hodinách bych se jednoznačně snažil co nejvíce napojit na to, co se děje. V momentě, kdy se student odpojí, huř se naskakuje zpátky. Nebál bych se ozývat a fotil bych si tabuli místo opisování. A samozřejmě bych počítal co nejvíce příkladů. V dnešní době bych ke studiu jednoznačně využil jazykové modely: dal bych jim „prompt“, aby vytvořily rychlý kvíz z toho, co jsme dělali.

Lessner: Líbí se mi tato otázka. Základ je dát večer před vyučováním deset minut na zopakování. A pak bych se věnoval námětům k přemýšlení průběžně během týdne, ne jen den předem. Ideálně si to dvakrát týdně rozložit v čase.

Řejha: Dopředu bych stahoval prezentace, které by tou dobou byly určitě dodělané, a psal bych si zápisky přímo do těchto prezentací. Případně bych byl méně ekologický a prezentace bych si vytiskl a do nich bych si psal zápisky.

Šabatka: Asi bych používal svoje poznámky a materiály, které se mnou vyučující sdílí. A pak bych čekal, že chce, abych si občas přečetl knížku, podle které jedeme – ta by mi hodně pomáhala. Minimálně pro opakování před testem bych si ji přečetl. Ale dopředu bych to asi nedělal – takový student jsem nebyl.

Tomášek: Asi bych po chvilce pochopil, co po mně učitel chce a co ho udělá šťastným. Na začátku bych pracoval povrchně a pak bych pochopil, že po mně chce jít více do hloubky.

Trnková: Určitě bych si vzala slovní zásobu, kterou paní učitelka dává k dispozici, a dala si ji do Quizletu – tam bych si slovíčka trénovala. Gramatiku poskytuje na listech, takže bych si tyto přípravy přečetla. A v hodinách bych se soustředila na procvičování jednotlivých jevů.

Vávrová: To je moc hezká otázka. Řídila bych se tím, co říká paní učitelka – četla bych zadané texty, dělala si zápisky a soustředěně pracovala v hodinách. To se ne vždycky daří, a pak to podle toho někdy vypadá. A doufám, že bych od své vyučující „odchytila“ alespoň trošku radosti ze čtení.

Máte nějaké tipy pro studenty?

Grejták: Pokud něčemu nerozumíte, hledejte si to z různých zdrojů a porovnejte, jak o tom mluví různí autoři, někteří vám sednou více než jiní. Poté je důležité nebát se přijít za učitelem a nevázat se na jediný zdroj. Vy máte mnohem více možností než jsme měli my, i když se v tom vyznat není jednoduché.

Lessner: Přemýšlet nad tím, jak věci fungují. Chodit světem, dívat se kolem sebe a snažit se pochopit, co za tím stojí. To je základ.

Řejha: Určitě bych doporučoval pracovat hodně s minulými testy a příklady na internetu, což se týká spíše IB studentů. Také bych doporučoval si prezentace přečíst dopředu, zejména u těžších témat, aby člověk šel na hodinu už s určitou znalostí. I když to třeba sami hned nepochopíte, budete vědět, co vám smysl dává a u čeho máte dávat větší pozor a ptát se na otázky.

Šabatka: Domnívám se, že nejdůležitější ze všeho je využít efektivně čas v hodině a neprokecat ho se spolužákem o tom, co budeme dělat o víkendu. Doma či na koleji, když jsem na to sám, je všechno těžší. Při opakování a přípravě na zkoušku se to dá rozdělit na dvě části – počítání příkladů a znalosti. Pro trénink řešení úloh mi pomáhalo vzít materiály a propočítat co nejvíce příkladů ze sbírky, nebo se vrátit k těm, které jsme počítali v hodině. Pro trénink znalostí mi pomáhalo zkoušet vypsát všechno na papír, nebo prostě jen říkat, co v té hlavě mám. Tedy jako by už probíhala zkouška. Jenom číst většinou nestačí. Užitečnou věcí, kterou jsem jako student na střední neznal, jsou třeba flashcards.

Tomášek: Co si nezapišeš, jako kdybys nevěděl. Jak říkal Jan Amos Komenský: „Zapisuj si všechno, co se jako drahokam třpytí... neboť paměť je prchlivá.“

Trnková: Určitě poslouchat ten jazyk každý den – rádio, filmy, podcasty. Čím častěji ho máte v uších, tím lépe se získává slovní zásoba a tříbí výslovnost. Nenásilnou formou, skrze zábavu, si člověk jazyk ještě více osvojí. Navíc pomáhá po hodině krátce zopakovat slovíčka, která jsme procvičovali, a zamyslet se nad tím, co jsme dělali a jak vám to může být užitečné v běžném užívání jazyka. Jako podpora mohou posloužit pracovní podklady, které bych připravila. Důležité je být aktivní v hodině a nebát se mluvit – i s chybami.

Vávrová: Číst a co nejlépe využít celých 45 minut v hodině.

Starověký Řím a valentýnský chaos

Dějepis, co vás ve škole neučili...

Každý rok se 14. února sociální sítě naplní srdíčky, čokoládovými bonboniériami a příspěvky lidí, kteří zůstali sami. Říkáme tomu Valentýn – svátek lásky, romantiky a předražených růží. Jenže kdybychom se podívali o pár tisíc let zpátky, zjistili bychom, že původní „valentýnské“ oslavy měly od romantiky docela daleko. Spíše měly blíže k šílenství.

Luperkálie neboli svátek, který by dnes skončil zatčením

Antičtí Římané slavili každoročně od 13. do 15. února svátek zvaný Luperkálie. Etymologie tohoto názvu je však různorodá, jedna strana tvrdí, že název pochází pravděpodobně od slova lupus (vlk) a odkazuje na legendu o vlčici, která kojila zakladatele Říma - Romula a Rema. Druhá strana tvrdí, že Romula a Rema kojila obyčejná prostitutka (Lupa).

Takže jak Luperkálie vlastně vypadala?

Luperci (římské kněží) se sešli v jeskyni na Palatinském pahorku, kde podle legendy vlčice kojila dvojčata. Zde rituálně obětovali kozu a psa a poté (děti, zakryjte si oči) přistoupili dva z Luperků k obětnímu stolu, jejich čela byla potřena krví obětovaných zvířat a ihned setřena vlnou namočenou v mléce. Celý obřad museli zakončit smíchem. Ale teprve potom začala hlavní část slavnosti.

Nazí muži, biče a davy lidí

Po rituálu se luperci svlékli donaha (maximálně si nechali velice úzký pás kolem beder) a ze zbytků obětované kozy vyrobili řemínky zvané februa. S těmito řemínky pak seběhli z kopce (podstatně ve směru proti hodinovým ručičkám) a rozběhli se ulicemi Říma, kde šlehali kolemjdoucí.

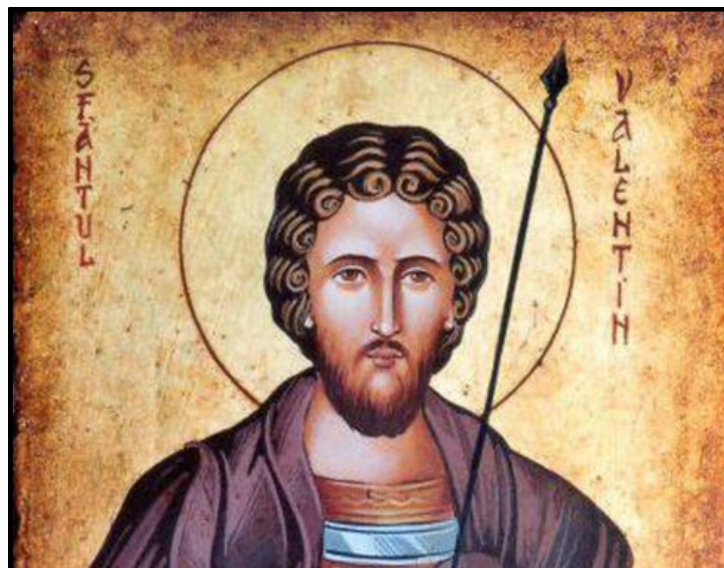
Jenže pozor – nikdo neutíkal. Ženy se naopak záměrně chodily vystavit ranám. Římské ženy zkrátka věděly, co chtějí. Věřilo se totiž, že šlehnutí od Luperků přináší plodnost a snadný porod. Ženy toužící po dětech tedy aktivně vyhledávaly nahé muže s biči. Tolik k romantickému pojetí svátku lásky.

Slavnosti měly zároveň výrazný společenský charakter, jelikož Luperkálie patřily k nejpopulárnějším a nejnavštěvovanějším akcím celého římského kalendáře. Slavil je Julius Caesar, slavil je Marcus Antonius. Zkrátka kdo byl „někdo“, tak tu nechyběl.

Jak z toho vznikl Valentýn?

To je samo o sobě velmi těžká otázka, na kterou dodnes neexistuje jednoznačná odpověď.

Jedna z teorií říká, že křesťanská církev se snažila potlačit pohanské slavnosti, a proto z původní Luperkálie udělala 14. února, svátek svatého Valentýna - mučedníka popraveného někdy ve 3. století právě kolem tohoto data. Záměrem mělo být nahradit divoké oslavy připomínkou světce.

Jenže problémem bylo, že Valentýn původně nebyl s láskou vůbec spojován. To přišlo až mnohem později. První zmínka o Valentýnu jako svátku zamilovaných pochází ze středověku, konkrétně z básně „Ptačí sněm“ od Geoffreyho Chaucera z roku 1382. Napsal, že na den svatého Valentýna, tehdy slavený, jak v květnu, tak únoru, si ptáci vybírají své partnery. Od té doby se svátek začal pomalu přetvářet zpátky směrem k lásce. Už v 18. století si lidé hromadně posílali přání se srdíčky, která známe i dnes.

Shrnutí, neboli co z toho plyne

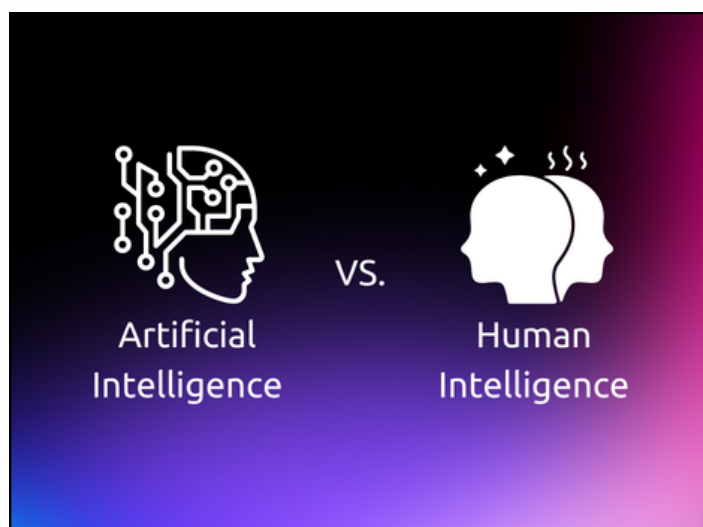
Pokud vás letos 14. února nikdo nepozval na romantickou večeři, můžete být rádi, že alespoň vám kněží neběhají po ulici nazí, neobětují zvířata a cestou do školy vás nikdo nezačne bičovat. Na druhou stranu, Římané ze svého chaosu dokázali vybudovat říši, která přetrvala staletí. Možná na jejich metodách přece jen něco je.

Jaký dopad má AI na náš mozek?

Přírodní stupidita vs umělá inteligence

Už je to přes 1200 dní od vydání ChatGPT, které odstartovalo celou vlnu vývoje umělé inteligence. Ze začátku šlo pouze o hračku, ale dnes jsou AI modely všude. Setkáme se s nimi při každém vyhledání na Google, při překladu textů, při psaní do školy, při plánování, prakticky u všeho. Není žádná z velkých TECH společností, která by do této technologie neinvestovala.

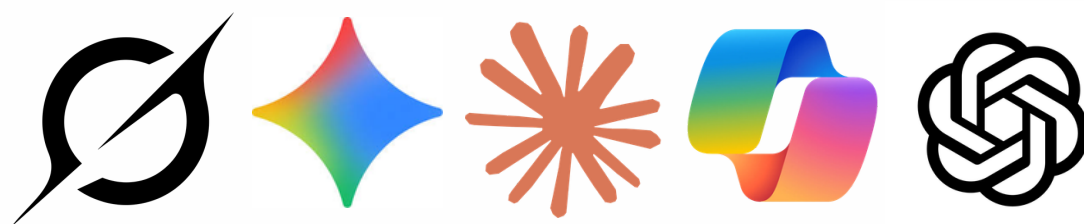
Ale zatímco AI využíváme stále více, možná vás zajímá, jestli nám reálně pomáhá a co vůbec dělá s naším mozkem.

Neuroplasticita - mozek se neustále adaptuje

Lidský mozek je plastický, jeho struktura se fyzicky mění v závislosti na našich návycích a zkušenostech. Po celý náš život se mozek adaptuje na to, co děláme. Londýnští taxikáři mají prokazatelně zvětšený hipokampus díky neustálému navigování po městě. Houslisté mají v motorické kůře větší oblast věnovanou prstům levé ruky. Stejný princip však platí i naopak, jelikož funkce, které přestaneme používat, se doslova zmenšují. Přestaneme-li počítat, budeme v tom pomalejší a méně přesní. Přestaneme-li prezentovat, bude pro nás těžší srozumitelně vyjádřit naši myšlenku a budeme vypadat méně sebevědomí.

Co se tedy stane, když přestaneme psát, počítat, argumentovat a vyhledávat informace, protože to za nás dělá AI?

Paměť a Google efekt 2.0

Betsy Sparrow a Daniel Wegner v roce 2011 popsali tzv. Google efekt, což je tendence mozku si neukládat informace, protože ví, že je může kdykoliv vyhledat. Místo faktů si mozek pamatuje jen kde je najít. S příchodem jazykových modelů (LLMs) jako GPT, Gemini nebo Claude, se tento efekt stává ještě silnějším, je na úrovni, která tu nikdy předtím nebyla.

Proč se učit cizí slova nebo celý jazyk, když máme překladáč všude, a to dokonce živě v brýlích? Mozek je sice energeticky nejnáročnější orgán (spotřebuje přibližně 20 % naší energie), zároveň je ale nesmírně líný. Pokud si může něco ulehčit, ulehčí to. Pokud může delegovat, deleguje.

Studie MIT z roku 2025 ukázala, že lidé, kteří při psaní esejí spoléhají na LLM nástroje, hůře cítí vlastní práci, hůře si ji pamatují a ani nedokážou obhájit "své" vlastní argumenty. Navíc jsou eseje generované AI méně originální, jazykově i obsahově homogenní, nepřinášejí žádné nové pohledy ani argumenty, a často opakují stále stejné fráze (na čem jsou vybudovány i AI detektory).

Kritické myšlení: každý sval může ochabnout

Paměť není jediná oblast, která může být AI nástroji ničena. Kritické myšlení, schopnost aktivně zpracovávat informace, odhalovat v nich rozpory a tvořit vlastní úsudek, je jednou z oblastí s největším rizikem ochabnutí. Tento typ myšlení je pomalý, náročný a mozek, jak jsme si řekli, rád volí cestu nejmenšího odporu. Jakmile existuje nástroj schopný nahradit zdlouhavé přemýšlení jednoduchým promptem, mozek té možnosti velice rád využije.

Studie Michiganské univerzity z roku 2024 ukázala, že studenti, kteří pravidelně používali AI k řešení problémů bez vlastního předchozího pokusu, dosahovali horších výsledků v testech kritického myšlení než kontrolní skupina, i přesto, že měli v normálních úkolech díky AI lepší výsledky.

Jde o paradox: možná s AI máme lepší výsledky, ale sami se zhoršujeme. Dlouhodobé učení vyměňujeme za krátkodobé výsledky.

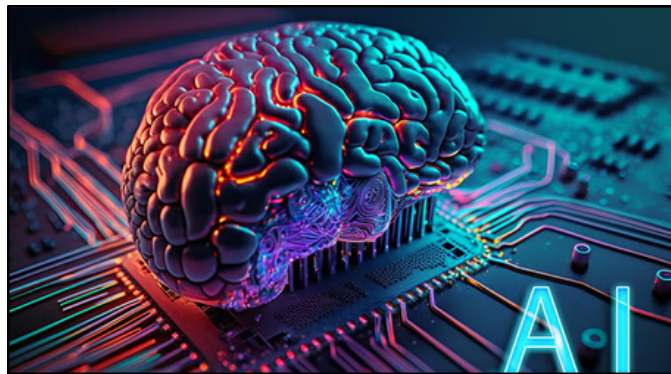
Je tedy AI nástroj ďábla?

„Dobrý sluha, zlý pán," toto tradiční české rčení se hodí na tolik oblastí, ať už k ohni tak k penězům, ale na AI sedí možná nejlépe ze všeho. AI nám může pomáhat a může nás dokonce dělat chytřejšími, musíme ji ale využívat moudře.

Jak s AI správně pracovat?

Technologie není špatná, jen ji nesmíme nechat převzít kontrolu nad námi (víme, jak to dopadlo v RUR). Díky ní si můžeme ulehčit život, soustředit se na důležitější věci a učit se efektivněji. Zde je několik základních principů, které doporučuji dodržovat:

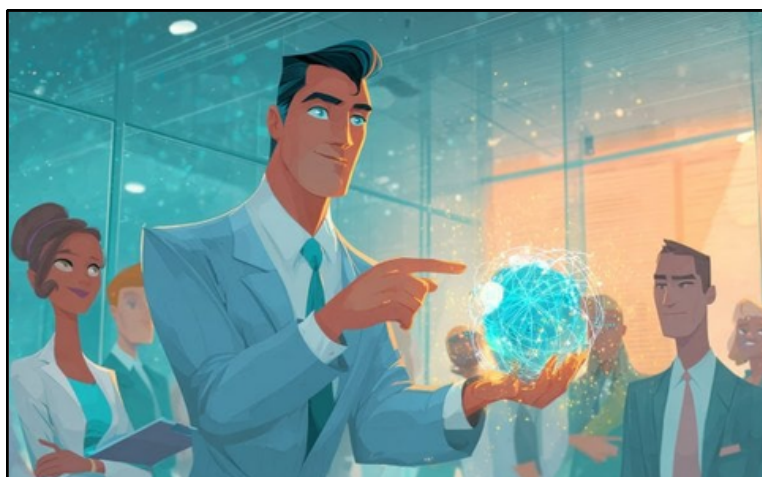

AI je tvůj asistent, ne tvůj šéf. Představ si, že AI je tvůj stážista. Možná je to užitečný pracovník, udělá vše, co mu řekneš, ale je trochu hloupý, nezkušený a mladý. Nechal bys svého stážistu udělat prezentaci na schůzku, na které stojí celá tvoje firma? Asi ne, spíše bys ho využíval na zdlouhavé otravné procesy nebo kontrolu, ale rozhodně nenechával vše na něm.

Neber vše za pravdu. AI halucinuje. Vše si ověřuj. Nejnovější model ChatGPT, GPT-5, na některých testech halucinuje 1 % času, zatímco na dalších skoro 50 % času, proto je vše nejlepší si kontrolovat.

Nejdříve to zkus sám. Přemýšlej o problému vlastní hlavou, teprve pak se porad s AI. AI je dobrý pro brainstorming, vymýšlení nápadů. Ber jeho zpětnou vazbu a odpovídej mu nazpátek. AI tě bude poslouchat, to neodejde, je to nejlepší možný asistent, co můžeš mít.

Ved dialog. Dobrý AI asistent může fungovat jako skvělý tutor: klade otázky, naznačuje směr, ale nechá člověka dojít k závěru vlastní silou.

Why You Should Use AI at Work

AI offers clear advantages in the workplace.

Boosts Efficiency

Automates repetitive tasks, giving you more for high-priority work.

Improves Decision-Making

Analyzes data to provide actionable insights, supporting

Increases Productivity

Streamlines workflows, reduces errors, and enhances output

Saves Costs

Reduces manual work and lowers labor costs by automating processes

Enhances Customer Experience

Provides quick, accurate responses to customer satisfaction

AI helps you work smarter, improve processes, and focus on impactful tasks.

Shrnutí

Za posledních několik let se svět radikálně proměnil. Vznikly bilionové firmy, změnil se způsob, jakým pracujeme i jak přemýšlíme. Evoluce je pomalá - náš mozek, který miliony let bojoval o přežití, se nyní musí přizpůsobovat prostředí, které jsme nejenže vytvořili my sami, ale mění se tak rychle, že se celý svět může proměnit během jediného lidského života.

Je proto na nás, abychom si uvědomili, v jakém světě žijeme. Musíme myslet na to, že nesmíme předat veškerou kontrolu nástrojům, které jsme sami stvořili. To, jak naložíme se svým životem, je naše volba. A to platí i pro náš mozek.

HLASY MINULOSTI

Adéla Hrabínová

Procházela ospalým městem, tvář zakrytou. Slunce jí páliło do zad. Mohli bychom říci, že jí všichni znali. Věděli, že je ta nejchytřejší, nejodvážnější, nejdrsnější, ale i nejkrásnější dívka z celého města. Ale ona by nás opravila: „Znáte jenom to, co vám sama řeknu - ne můj příběh.“ Jaký je její životní příběh, který ji učinil tak uzavřenou? Který ji naučil nespoléhat se na ostatní? Kdysi měla veselé a zářící oči. Nyní jsou chladné jako mráz. Někomu věřila, na někoho spoléhala, někoho milovala. To je ta chyba, kterou nehodlá opakovat. Najednou jí někdo sáhne na rameno. Ten pocit, ta vůně je jí důvěrně známá. To nemůže být...

„Uklidni se“ poručí si Zoe. Otočí se. Ztuhne. Obličejem ji prokmitne šok, bolest, znechucení. Lapá po dechu. Má pocit jako kdyby se topila, jako kdyby ji někdo dusil. Vracely se jí staré vzpomínky. Ty, na které chtěla zapomenout. Vrací se jí ta stará část sebe, které se chtěla zbavit. Ta, která chtěla zachránit někoho, i když ten někdo odkráčel, i když se topila a potřebovala nejvíce pomoci. Konečně dotyčný promluví. „Tak přeci si mě pamatuješ?“ ptá se.

Zoe si opět nasadí kamennou masku a povídá: „Ty jsi důvod, proč mám krev na ruce. Důvod, proč už neváhám stisknout spoušť. Důvod, proč ani teď po třech letech nemůžu spát. Ztraceně dobře si tě pamatuju.“ Ta slova visela mezi nimi jako kouř po výstřelu. Neviditelná, ale štiplavá. Zoe stála klidně, až nepřírozeně klidně. Muž před ní se pousmál. Ten úsměv znala. Vrytý hluboko, tam, kde se rodí noční můry.

„Pořád dramatizuješ,“ řekl a sundal ruku z jejího ramene, jako by šlo o nedorozumění. „Nech to plavat.“ řekl tišeji. „Uplynulo to. Oba jsme se posunuli.“ Zoe se krátce zasmála. Suchý zvuk, bez radosti. „Ano,“ přikývla. „Já jsem se posunula. Ty jsi zůstal.“

Vzpomínky se začaly drát skrz praskliny, které tak pečlivě zalepovala celé tři roky. Tenkrát byla mladší. Ne naivní, to si nikdy nepřipustila. Jen... otevřená. Věřila, že když někdo padá, podá se mu ruka. Ne proto, že by ji o to žádal, ale proto, že je to správné. On tehdy padal často. A ona tam pro něj byla pokaždé.

Pamatuje si noci, kdy seděla na studené podlaze jeho bytu, zády opřená o postel, poslouchala jeho dech. Pamatuje si jeho ruce, jak se třásly, když sliboval, že už to bude lepší. Pamatuje si, jak věřila. To byla její největší chyba.

„Víš, co je nejhorší?“ pokračovala Zoe a udělala krok blíž. „Že kdybys mě potkal dnes poprvé, nepoznal bys mě. Ta holka, co tě zachraňovala, už neexistuje.“ „Ale pořád jsi tady,“ namítl. „Pořád se díváš.“

„Ne, konečně tomu čelím, neutíkám a nesžírám se výčitkami a myšlenkami jako celé ty uplynulé roky. Bylo to, jako bych nežila. Jen jsem proploovala svým zoufalým, nudným, osamoceným a zničeným životem. A můžeš za to ty. Ne já, jak jsem si ty roky myslela a svalovala na sebe vinu.“ Řekla pevným hlasem. „A konečně vidím přesně to, co jsem tehdy vidět nechtěla.“

Město kolem nich hučelo, ale jako by stáli ve vakuu ticha. Lidé procházeli, nikdo se nezastavil. Nikdo netušil, že se tu právě uzavírá kruh, který byl otevřený příliš dlouho.

„Ublížil jsi mi,“ řekla klidně. Bez výčitek. Bez prosby. Prosté konstatování.
„Nikdy jsem tě nenutil,“ odpověděl rychle. „Všechno jsi dělala dobrovolně.“
To byla pravda. A právě proto to bolelo víc.

„Ano,“ přikývla. „A to je také důvod, proč jsem se musela naučit přestat být tím, kým jsem byla.“ Opět si vzpomněla na ráno, kdy odešla. Bez dramatu. Bez rozloučení. Jen ticho a rozhodnutí, které bolelo více než zůstat. Ten den poprvé pochopila, že zachraňovat někoho, kdo nechce být zachráněn, není hrdinství. Je to sebezničení.

„Ty si pořád myslíš, že jsi oběť,“ řekl s náznakem pohrdání.
Zoe zavrtěla hlavou. „Ne. Já jsem důkaz.“
Překvapeně zvedl obočí, poprvé mu odporovala. Ušklíbl se. „Důkaz čeho?“
„Že i dobrý člověk se může změnit,“ odpověděla. „Ne proto, že by chtěl. Ale proto, že musel.“

Buď mu byla otevřena mysl nebo mu bylo zlomeno srdce. Něco v jeho postoji povolilo. Ne lítost. Spíše nejistota. Možná poprvé uviděl, že nemá před sebou tu stejnou Zoe. Že její chlad není póza, ale pancíř.

„A co teď?“ zeptal se. „Zabiješ mě?“
Zoe se usmála. Tentokrát opravdově. „Ne, nebudu se snižovat na tvoji úroveň a stejně, to bych dělala pořád ještě pro tebe.“

Otočila se. Pomalu. Klidně. Každý krok byl vítězstvím, které by dříve nepoznala. Cítila, jak se jí uvolňuje hrud. Jak se vzduch vrací tam, kde tři roky chyběl. A on si uvědomil, že z ní neudělal oběť, ale lovce, který se před ničím nezastaví.

Když došla na konec ulice, zastavila se. Ne proto, aby se ohlédla. Ale proto, aby si poprvé dovolila jednu myšlenku, kterou si dlouho zakazovala. Možná ještě někdy bude znovu věřit. Ne světu. Ne lidem. Ale sobě. A to stačilo. Slunce ji už nepálilo do zad. Bylo nízko. Unavené. Stejně jako ona. Ale tentokrát to nebyla únava, která láme. Byla to únava, která značí konec. A zároveň začátek něčeho nového.
Lepšího.

Studentské epigramy

Mohu to s Vámi probrat, pane učiteli?

Snaha, boj a utrpení,
jen abys byl průměrný.
Ambicí jsme ovlivnění,
přesto je lepší člověk dotěrný.

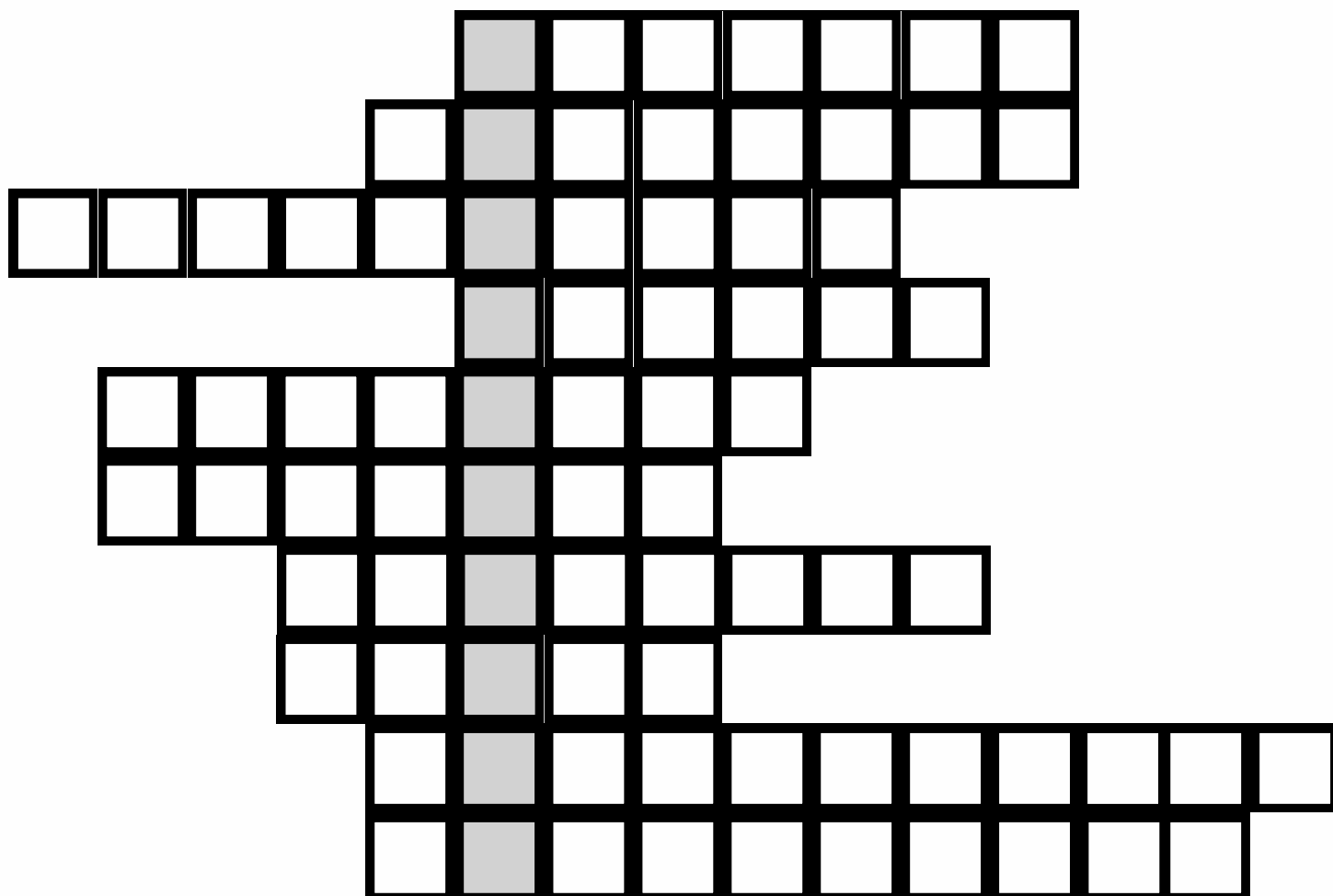
Politik přestárlý

Dědci se do politiky hrnou,
ostatní s hrůzou trnou,
kdopak jim to vysvětlí,
že jsou senilové pomátlí,
mládež je jim u šípku.

Pěkné vězení

Sedět vevnitř zavřený,
jíst jenom v určené časy,
teď chvíli poslouvej, zůstaň tichý
k tomuto odsoudili jsme dětské hlasy.

Křížovka založená na obsahu tohoto časopisu

1. Anglický básník, který jako první propojil sv. Valentýna s romantickou láskou ve svém „Ptačím sněmu“ z roku 1382.
2. Pedagog, jehož moudrost citoval pan Tomášek: „Co si nezapíšeš, jako kdybys nevěděl.“
3. Část mozku, která je u londýnských taxikářů prokazatelně zvětšená díky neustálé navigaci po městě.
4. Příjmení biskupa z Limburgu, který Hensla oslovil česky u obrovského kříže asi 150 km před cílem pouti.
5. Německé město, kde paní Trnková absolvovala studijní pobyt za svých středoškolských let.
6. Henslova druhá přezdívka: „... dopravy“ - protože mu vše ujelo a vždy musel jít pěšky.
7. Město v pardubickém kraji, ze kterého Hensl 8. května vyrazil na svou pouť. Podtitul rozhovoru zní „Z ... do Santiaga“.
8. Noviny, ve kterých Henslova kamarádka uveřejnila jeho 6 fotek - Nedělní
9. Příjmení studenta, který Henslovi výměnou za vysvědčení prozradil pravdivý původ přezdívky Fidlo.
10. Jev, při němž AI „kecá“ a vytváří přesvědčivě znějící lži.

Kdo jako první správně vyluští tajenku a odešle řešení na e-mail 24dobsickova@opengate.cz, získá prémiovou cenu.

Redakce

ŠÉFREDAKTOŘI

VERONIKA DOBŠÍČKOVÁ

ROBERT MIDDLETON

REDAKTOŘI

ADÉLA HRABINOVÁ

ROBERT ŠATERA

Instagram

Děkujeme za přečtení!